

J. van Gelderen

PERIODIEKEN UIT DE KRING DER AFGESCEIDENEN VAN 1834.

Aanwezig in de bibliotheek van de Theologische Hogeschool der Gereformeerde kerken in Nederland, Kampen (Oudestraat).

Motto: "voor hen, die van dergelijke kwesties werk maken, is en blijft uit die politico-theologische litteratuur veel te leeren, en zij getuigt in haar soort van minstens evenveel gaven ... als in meer wereldsche of wetenschappelijke tijdschriften, *de Gids*, *de Tijdspiegel*, *de Letteroefeningen*, *de Nederlandsche Spectator* aangetroffen wordt. Ook op het gebied van den humor is zij niet altijd ten achter. Soms is haar satire ... van een fijner soort".

(Cd. Busken Huet, *Litterarische Fantasiën en Kritieken*, Derde deel, blz. 126, 127).

Inleiding

De "Afgescheiden kerken" bezaten sedert 1854 in Kampen een theologische opleidingsschool, een instituut dat in die kerken saambindend heeft gewerkt en werd beschouwd als het geestelijke centrum.

Door schenking en verwerving is in de bibliotheek van deze School zeer veel gedrukt materiaal uit de kring der afgescheidenen terechtgekomen, waaronder een aantal periodieke uitgaven (tijdschriften e.d.). Aanvankelijk was ook het archief van die kerken ondergebracht in Kampen.

Vergelijking met de CCP (Centrale Catalogus Periodieken, bijgewerkt tot 1976) van de Koninklijke Bibliotheek leert dat veel materiaal alléén (of alleen volledig) in Kampen voorkomt, een reden om deze "*vindplaats*" hier te presenteren.

Met kring der afgescheidenen wordt bedoeld de kerken voortgekomen uit de Afscheiding van 1834: De Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Kerk in Nederland en de Gereformeerde Kerk onder het Kruis in Nederland, die in 1869 samensmolten tot de Christelijke Gerefor-

meerde Kerk. Opgenomen is ook een enkel tijdschrift niet uit deze kring, maar waar "afgescheidenen" actief deelnamen aan de redactie. Twee tijdschriften bevinden zich niet in deze bibliotheek, maar wél in Kampen: in de bibliotheek van de Theol. hogeschool van de Gereformeerde kerken (Vrijgemaakt). Er is niet gestreefd naar een volledige beschrijving, doch slechts naar een eerste aanduiding. De titels zijn in chronologische volgorde aangegeven. Twee rubrieken zijn te onderscheiden:

- a) Officiële uitgaven, jaarboekjes, almanakken;
- b) tijdschriften.

De indeling per *titel* is als volgt:

TITEL

Meest voorkomende ondertitel.

- a) Frequentie van verschijnen (vaak reeds aangegeven in de {onder} titel). Plaats van uitgave.
- b) Jaar/jaren van verschijnen. Aanduiding jaargangen (Jrg.).
- c) Initiatiefnemer(s) Voornaamste redacteuren; tenzij anders aangegeven predikanten van de Christelijke (Afgescheidene) Gereformeerde Kerk (C(A)GK).
- d) Vindplaatsen. Hier te onderscheiden in:
 - Thhk: Theologische hogeschool, Kampen (Oudestraat 6) /
 - B: Theologische hogeschool, Kampen (Broederweg 15) /
 - KB: Koninklijke Bibliotheek, 's-Gravenhage /
 - UvA: Universiteit van Amsterdam /
 - L: Rijksuniversiteit Leiden /
 - U: Rijksuniversiteit Utrecht /
 - VU: Vrije Universiteit, Amsterdam.
- e) Enkele opmerkingen omtrent de inhoud.

NB: n.c. = niet compleet; (v) = dit onderdeel varieert;
? = nadere gegevens ontbreken.

- - - - -

a) Officiële uitgaven, jaarboekjes, almanakken

HANDELINGEN (ACTA, NOTULEN)

van de (algemene) synoden van de C(A)GK.

a/b Na iedere synode vanaf *Amsterdam 1836*.

d Thhk / B / VU.

NB: Een volledige opsomming van synoden is te vinden in: J.C. Okkema, *Inventaris van de synodale archieven van de Gereformeerde Kerken in Nederland*. Kampen 1975.

JAARBOEKJE

voor de Christelijk(e) Afscheidene Gereformeerde Kerk in Nederland.

a) Jaarlijks, plaats (v).

b) 1856-1869. jrg. 1-14.

c) S. van Velzen jr., uitgever in Kampen, later 's-Gravenhage.

d) Thhk ontbreken 1862, 1864 / B n.c. / VU n.c. / UvA 1860, '67, '69 / KB 1856-1859 / U 1856-1869.

e) Zie volgende titel.

JAARBOEK

voor de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

a) Jaarlijks, plaats (v).

b) 1870-1892, jrg. 15-37.

c) Een redactiecommissie.

d) Thhk / B / UvA 1870-1882, 1884, '85, 1887-1892 / KB 1873, '74 / U 1870-1884 / VU.

e) In deze jaarboekjes is een schat van statistische gegevens verzameld; in het mengelwerk bijdragen met herinneringen uit de tijd van de Afscheiding. Enkele boekjes zijn voorzien van een lithografie van een voorganger.

NB: Een bloemlezing uit het mengelwerk van de jrg. 1-41 te vinden bij: G. Doekes, *Keurgarve I en II*. Nijverdal 1914-'15.

HANDELINGEN

van de vergadering(en) van Curatoren der Theologische School in Kampen.

a/b Na de vergaderingen. Jaarlijks. Kampen.

c) Secretaris van de Curatoren.

d) Thhk / B n.c. /

e) Gegevens omtrent de examens, die door de Curatoren in de juli-vergadering werden afgenomen.

NB: Een inventaris van het archief van Curatoren en Docenten van de Theologische School zal binnen niet al te lange tijd verschijnen.

ZALSMANS JAARBOEKJE

voor kerk, school en zending in Nederland.

a) Jaarlijks, Kampen.

b) 1866 - ? Jrg. 1- ?

c) G. Ph. Zalsman, uitgever-redacteur.

d) Thhk jrg. 1,4,6,9,10, 12-16 /

e) Bevat gegevens over het gehele "gereformeerde" terrein.

ALMANAK

van het Studentencorps "Fides Quaerit Intellectum".

- a) Jaarlijks, Kampen.
- b) 1885, 1893-1968 (met onderbrekingen).
- c) Een commissie uit het studentencorps.
- d) Thhk /
- e) Gebruikelijke inhoud. Portretten.

NB: Studentencorps in Kampen opgericht 1863.
Belangrijk archief ter plaatse.

b) Tijdschriften

De REFORMATIE

Tijdschrift der Christelijke Gereformeerde Kerk
in Nederland.

- a) Maandelijks. Amsterdam.
- b) 1836-1840 (1e serie). ondertitel zie boven.
1841-1847 (2e serie), ondertitel: Tijdschrift ter
bevordering van Gods Koninkrijk in
Nederland.
- c) H.P. Scholte.
- d) Thhk / B 2e serie n.c. / UvA 1836-1840 / KB /
/ L / U
- e) Voornaam bron voor de gang van zaken in de eerste
jaren na de Afscheiding van 1834. Vervolgingen.
Plaatselijk nieuws. Met registers.

NB: Werd van algemeen orgaan tot een partijblad van
H.P. Scholte.

De STEM

Weekblad in het belang der ware Gereformeerde Kerk in Nederland.

- a) Weekblad. Plaats (v).
- b) 1851-1863. Jrg. 1-14.
- c) C.R. Vincent, leraar wis- en natuurkunde;
H. Joffers.
- d) Thhk / B 1851-'56 n.c. /
- e) Van belang voor de kennis van de zgn. "Drentse" richting onder de afgescheidenen.

De BAZUIN

Gereformeerde Stemmen uit de Christelijke Afgescheidene Kerk in Nederland. Kerk-nieuws-en advertentieblad.

- a) Op den duur weekblad. Kampen (v).
- b) 1853-1964. Jrg. 1-100.
- c) C.G. de Moen. Docenten Theologische School.
W.H. Gispen.
- d) Thhk / B 1853-1871, 1890-1940 / KB 1884-1904 /
VU 1855-1964 /
- e) Leidend blad van de hoofdrichting onder de afgescheidenen. Opinies over kerk, school, staat, maatschappij. Plaatselijk nieuws. Advertenties.

NB: Sinds november 1855 ten voordele van de Theologische School.
In deze eeuw veel historische artikelen over de C(A)GK.

De HERDERSTEM

Noodzakelijk gereformeerd maandwerkje.

a) Maandelijks. Zierikzee.

b) 1855.

c) F.A. Kok.

d) Thhk / UvA /

e) O.a. over kerkregering.

NB: Overgegaan in de WACHTERSTEM (z.a.).

De TROMPET VAN 's-Gravenhage
Geblazen in Staat en Kerk.

a) (v).

b) 1855-'56; aflevering I-XIII.

c) H. Joffers.

d) Thhk /

NB: Overgegaan in de WACHTERSTEM (z.a.).

De BANIER

Tijdschrift ter bevordering van het recht verstand
der Heilige Schrift.

a) ?. Amsterdam.

b) 1855-? . ?

c) Th. de With. A.H. Wessels.

d) Thhk dl. 1 / KB afl. juli 1855 /

e) Stichtelijk.

De CHRISTELIJKE OPMERKER
Maandschrift onder redactie van F.C. Wijle.

- a) Maandschrift. Uithuizen.
- b) 1856-1860. Jrg. 1-5.
- c) F.C. Wijle, onderwijzer. B. de Beij, P. Dijksterhuis.
- d) Thhk ontbreekt / B n.c. /

De WACHTERSTEM

- a) Weekblad. Zierikzee.
- b) 1857. Afleveringen 1-53.
- c) F.A. Kok. H. Joffers
- d) Thhk /

EVANGELISCHE GETUIGENISSEN
Maandschrift voor het Christelijke Volk.

- a) Maandschrift. Kampen.
- b) 1862.
- c) B. de Beij. J. van Andel.
- d) Thhk /
- e) Stichtelijk.

WEKSTEM

Getuigenissen uit de Christelijke Afgescheiden
Gereformeerde Kerk in Nederland.

- a) (v). Kampen.
- b) 1865-1882. Jrg. 1-18.

- c) W. Diemer. J.H. Donner. B.C. Felix.
- d) Thhk /
- e) Opinieblad. Politiek. Schoolstrijd.

De ZENDELING

Maandblad voor de Christelijke Gereformeerde Gemeenten in Nederland.

- a) Maandblad. Kampen.
- b) 1869.
- c) C.G. de Moen. J. van Andel.
- d) Thhk ontbreekt / B /

De GETUIGENIS

Maandschrift in het belang van Waarheid en Godzaligheid.

- a) Maandblad. Kampen.
- b) 1869-'70. Jrg. 1-2.
- c) J. Bavinck. Hel. de Cock.
- d) Thhk / B / KB /
- e) Theologische opstellen van de "middengeneratie" onder de afgescheidenen: Hel. de Cock, W.H. Gispén, M. Noordtzijs e.a.

De VREDEBOND

Algemeene Zendingscourant.

- a) Maandblad, 1874 2 x p. m., '82 weekblad. Heusden.
- b) 1872-1883. Jrg. 1-13.
- c) L. Lindeboom.

d) Thhk / B n.c. /

e) Informatie op het gebied van zending en evangelisatie.

N.B.: Hierin opgenomen het Zondagsschoolblad van "Jachin" (sinds 1878).

De AVONDSTER

a) Maandschrift. Nijmegen.

b) 1876-'77. Jrg. 1-2.

c) J. van Andel.

d) Thhk / KB /

e) Stichtelijk.

De VRIJE KERK

Vereeniging van Christelijk Gereformeerde Stemmen

a) Maandelijks. Amsterdam/Leiden.

b) 1875-1898. Jrg. 1-24.

c) H. Beuker (tot 1893). Van 1895-'98 T. Bos,
H. Dijkstra.

d) Thhk / B 1875-1894, daarná n.c./ UvA / L 1875-1894 /

e) Theologie. Politiek. Letterkunde. Verhouding tot A. Kuyper. Doleantie.

MAANDBLAADJE

voor Gereformeerd Schoolonderwijs.

a) Maandelijks. Amsterdam.

b) 1876- ? . ?

- c) S.A van den Hoorn. J. Olthoff, onderwijzer.
- d) Thhk afleveringen 1-39 (okt. 1876- dec. 1877) /
- e) Berichten uit de Vereeniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (GSO), opgericht 1868. Tractaatjes voor de jeugd.

MARAN-ATHA

De Heer komt !

- a) Maandblad. 's-Gravenhage.
- b) ? - ?
- c) I. Esser, evangelist. Sedert sept. 1878 hoofd-redacteur J.W.A. Notten.
- d) Thhk jrg. 12-19 (1878-1887) /
- e) Berichten. Artikelen. Voornamelijk op het gebied van de evangelisatie.

Het MOSTERDZAAD

Maandblad van de heidenzending der Christelijke Gereformeerde Kerk.

- a) Maandblad. Plaats (v).
- b) 1882-1903. Jrg. 1-22.
- c) J.H. Donner, Zendingsdirector te Leiden.
- d) Thhk /
- e) Officiële mededelingen van de Zendingscommissie.

De MACEDONIËR

Algemeen Zendingstijdschrift.

- a) Maandelijks. Plaats (v).

b) 1883-1939. Jrg. 1-43.

c) H. Dijkstra (overleden 1922).

d) Thhk / UvA 1883-1933 / B 1883-1933 / VU /

e) O.m. overzichten van het zendingswerk.

De ROEPSTEM / De ROEPER

Een getuige voor de eere Gods in Kerk, Maatschappij
en Staat.

a) (v) . Heusden.

b) 1883-1886. Jrg. 1-4 als ROEPSTEM
1886-1899. Jrg 4-17 als ROEPER.

c) L. Lindeboom.

d) Thhk / B n.c. / VU 1886-1899 /

e) Opinieblad.

N.B.: Tevens orgaan van de a.r.-kiezersbond "MARNIX".

De WACHTER

Weekblad tot steun van de Theologische School.

a) Weekblad. Kampen.

b) 1902-1944. Jrg. 1-42.

c) Vrienden van de Theologische School (uit de zgn.
A-richting).

d) Thhk / B /

e) Diversen.

N.B.: Dit tijdschrift uit deze eeuw is daarom hier
vermeld, omdat er artikelen in voorkomen m.b.t.
de geschiedenis van de afgescheidenen.

Nog enkele opmerkingen

Gaarne zou de redactie op de hoogte gebracht worden vanuit de lezerskring waar nog andere vindplaatsen zijn van bovengenoemde periodieken: bibliotheken, archieven, bij particulieren. Tevens kan dan misschien nog aan het licht komen of er nog andere periodieken uit de kring der afgescheidenen zijn geweest. C. Veenhof signaleert in *Prediking en Uitverkiezing*. Kampen 1959, 143-148, 183-185, naast (de meeste) van de hier vermelde tijdschriften nog: *Gideon*, *De Hope*, *Obadja*, zonder de vindplaats te weten. Andere opmerkingen, aanvullingen en verbeteringen zijn tevens van harte welkom.

De schat van gegevens die te vinden zijn in deze periodieken zijn nog weinig gebruikt in de geschiedschrijving van de "Afgescheiden kerken"; gegevens over de plaatselijke kerken, personen, Theologische School, Zending, verhouding onderling, verhouding tot de Hervormde Kerk, polemieken tegen Rome, Kerk-Overheid, schoolstrijd etc. zijn in ruime mate aanwezig. Een kleine werkgroep aan de Theologische hogeschool is gestart met de gegevens (naar zaken, personen en plaatsen) op kaartstelsel te brengen, een geweldig karwei.

Tijdens het werken wordt keer op keer het oordeel van Busken Huet over dit soort tijdschriften (dat als motto boven deze bijdrage aangegeven staat) bevestigd.